

— Галіна Віктараўна, што вы можаце сказаць пра свой інструмент цяпер, калі маеце такі вялікі вопыт выканаўчай і педагогічнай работы?

— Домра — адзін з самых працаёмкіх інструментаў. Гуказдабыванне на домры — гэта вельмі складаны працэс як фізічна, так і ў сэнсе каардынацыі рухаў. Каб узяць толькі адну ноту, дамрыст павінен праціскаць на грыфе каля 9 кілаграмаў адным пальцам! Такая нагрузка дарослых музыкантаў, а што казаць пра дзяцей?! Адсюль — першыя адмоўныя ўражання ад інструмента ў навучэнца, якія педагогу неабходна пераадолець. Ды нягледзячы на ўсе цяжкасці, сучаснае выканальніцтва на домры намнога пашырыла выразныя магчымасці гэтага інструмента. Калі раней домру мала хто ведаў, няўпэўнена вымаўляў правільна назву інструмента, блытаючы рускую домру з казахскай домбрай, дык цяпер домра ўсё часцей і часцей гучыць з канцэртнай эстрады як саліруючы інструмент. Яе гучаннем захапляюцца піяністы, скрыпачы, дырыжоры. Я ўпэўнена: домра многае можа выказаць.

— І кожны адметны прадстаўнік сучаснай домравай школы прыносяць у развіццё выканаўчага мастацтва штосьці сваё, узбагачаючы яго і раскоўваючы межы магчымага...

— Так, і сярод многіх мне перш за ўсё хацелася б назваць Аляксандра Цыганкова, таленавітага кампазітара і выканаўцу, а таксама Івана Іванавіча Шыценкава — прэфесара Ленінградскай кансерваторыі. Ён з'яўляецца як бы звязваючым звяном паміж мінулым і сучаснасцю. У такіх людзях каштоўна тое, што яны здолелі ад узроўню самадзейнасці ўзняцца да вышніх сапраўднага прафесіяналізму. Бо да вайны прафесійнай домравай школы не існавала. І толькі з паяўленнем класаў домры ў ВНУ стала магчымай прафесійная падрыхтоўка дамрыстаў. Ля вытокаў гэтага важнага працэсу і стаялі такія музыканты, як І. І. Шыценкаў (а ў нас у Беларусі Г. І. Жыхараў).

Займацца музыкай яна пачала ў 15 гадоў — тэрмін даволі позні. Гады дзяцінства, як і дзяцінства яе равеснікаў, адабра- лая вайна. Потым — галодны пасляваенны час. Янія ўжо там заняты музыкой! А музыку ў сям'і любілі. Бацька ў маладосці нядрэнна іграў на гармоніку, маці хораша спявала. Спяваю, іграў на гітары мацерын брат... Адночы ўпершыню прыйшла ў музычную школу і яна. Убачыла на калідоры дзяўчынку, якая разыгрывалася на домры. Спадаўся гук гэтага інструмента, такі пяшчотны, ласкавы, асабліва «страмала»...

Сёння заслужаная артыстка БССР дацэнт Галіна Асмалоўская вядзе клас домры ў Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі (ужо больш за 20 гадоў), доўгі час яна была артыскай інструментальнага ансамбля Беларускага тэлебачання і радыё.

Няштатны карэспандэнт «ЛіМа» гутарыць з Г. Асмалоўскай пра народна-інструментальнае выканальніцтва, пра асаблівае беларускае домравае шнолы, пра творчыя магчымасці нашай моладзі...

«ДОМРА МНОГАЕ МОЖА ВЫКАЗАЦЬ...»

— Вам пашанцавала быць вучанцай Г. І. Жыхарава. Скажыце, якім чынам чалавек, музыкант, педагог без тытулаў і званяў пакінуў памяць пра сваё ў сэрцах цэлага пакалення «народнікаў»? Памяць, што значна мацней за «тытулаваную», замацаваную ў гучных рэгаліях?

— Яшчэ да вучобы ў музычнай школе мне часта даводзілася слухаць па радыё секстыт домраў пад кіраўніцтвам Жыхарава. Ужо ніяк не думала, што мне пашчасіць стаць яго вучанцай, а пазней і самай іграць у секстыце домраў Беларускага радыё (цяпер ён называецца Камерна-інструментальным ансамблем). Георгій Іванавіч Жыхараў быў надзіва таленавіты і высокаадукаваны музыкант. З яго імем у 50—60-ыя гады звязаны амаль усе віды народна-інструментальнага выканальніцтва на Беларусі, акрамя цымбальнага (гэта была сфера дзейнасці І. І. Жыноўіча). Усе адпаведныя цяперашнія

калектывы Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, Мінскага музычнага вучылішча, Сярэдняй спецыяльнай музычнай школы пры БДК, Камерна-інструментальны ансамбль Дзяржтэле радыё БССР, — усё гэта звязана з дзейнасцю Г. І. Жыхарава.

— Галіна Віктараўна, за час работы ў кансерваторыі вы падрыхтавалі больш чым 60 спецыялістаў, сярод іх — лаўрэат Усесаюзнага конкурсу артыстаў эстрады М. Марзцікі, дыпламант Рэспубліканскага конкурсу Л. Чарняк, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола Беларусі Г. Ермачэнкаў, заслужаная артыстка БССР В. Карэлікава і многія іншыя. Што вы можаце сказаць пра сённяшняю моладзь, якая займаецца па вашай спецыяльнасці?

— У нас ёсць дамрысты, якія могуць стаць на ўзровень лепшых музыкантаў рэспублікі. Вельмі хочацца ім у гэтым памагчы. Сваю задачу педагога бачу ў тым, каб усямерна садзейнічаць максімальна поўна-

му, усебаковаму развіццю маладых музыкантаў, навучыць іх працаваць на гэтым няпростым інструменце.

— Мне вядома, што спецыялісты Украіны, Прыбалтыкі, РСФСР адзначаюць: у Беларусі ёсць свая домравае школа. Беларускае дамрыстаў імянуецца завабіць лепшыя прафесійныя калектывы краіны. Што, на вашу думку, садзейнічае прызнанню беларускай домравай школы, якія яе асаблівае?

— Мы стараемся пераняць усё лепшае, што ёсць у вядучых домравых школах, выкарыстоўваем адметныя дасягненні савецкіх выканаўцаў і не толькі прадстаўнікоў народна-інструментальнага жанру, але і скрыпачоў, духавікоў, піяністаў... Што ж датычыць асаблівае беларускае домравае школы, дык, перш за ўсё, гэта старанная работа над якасцю гуку, упартая барацьба з гукавымі дэфектамі, што для дамрыстаў — вялікая праблема, а таксама імкненне да больш глыбокага спасціжэння сэнсу твора, які выконваецца.

Акрамя таго, да нядаўняга часу ў музычных ВНУ краіны трох- і чатырохструнныя домры побач «не ўжываліся». У нашай жа кансерваторыі трохструнная і чатырохструнная домры «суіснуюць» раўнапраўна, больш таго, некаторыя студэнты дасканала асвойваюць абодва інструменты. Цяпер, па прыкладу нашай кансерваторыі, акрамя чатырохструнай домры, уведзіцца і трохструнная ва Уральскай кансерваторыі.

— Выканальніцтва і педагогіка — два асноўныя накірункі вашай работы. Які з іх вы лічыце галоўным?

— Больш чым 10 гадоў я іграла ў ансамблі Беларускага тэлебачання і радыё. Там упершыню сутыкнулася з сапраўдным прафесійным выканальніцтвам на домры. Калі вучышся, у поўнай ступені не адчуваеш той адказнасці, якая кладзецца на плечы прафесійнага артыста. Спецыфіка работы на радыё вымагае пастаяннай змены рэпертуару, калі за 2—3 рэпетыцыі неаб-

ходна падрыхтаваць твор да запісу. А ў той час мы пастаянна ігралі «жывцом», г. зн проста ў эфір, без запісу. Гэта вымагала добра арыентацыі музычным матэрыяле, умённа бегла чытаць і хутка вывучаць нотны тэкст. Да таго ж пры рабоце з мікрафонам адточваецца выканаўчае майстэрства. Мікрафон з найвялікшай дакладнасцю, нават перабольшаннем узнаўляе самы малыя гукавыя агрэхі артыста (бразгат струны, шоргат ме дзятара, пасвістванне струн ад слізгаючага пальца), а гэт вельмі дысцыплінуе ў сэнс якасці гуку.

Выканальніцтва і педагогіка для мяне цяпер адзінае: це лае. Гэта як бы два бакі аднаго працэсу. Педагогічны пошукі памагаюць знайсці сэнс нічнюю трактоўку таго або іншага музычнага сачынення; Выканаўчы знаходзіць выкарыстоўваюцца ў педагогіцы. Ча лавечае жыццё, яго вопыт н маюць сэнсу, калі ўсё назапа шанае не перадаць наступнам пакаленню...

— На працягу многіх гадоў вы кіруеце разнастайнымі п складзе студэнцкімі ансамблямі, прычым, кожны з іх мае сваю «іскрынку». Напрыклад у вас быў калектыў, куды, акрамя домраў і балалаек, уваходзілі гітара і гармонік, а такія, здавалася б, несумяшчальныя інструменты, як домры літаўры, цудоўна спалучаліся «Італьянскай сімфоніі» Мендэльсона. Кожны раз вашы калектывы рыхтуюць непаўторныя, арыгінальныя нумары якія вылучаюцца высокай мастацкай маркай і робяцца сапраўдным упрыгожаннем любога канцэрта. У вашых калектывах Масквы і Ленінграда таксама існуюць аналагічныя калектывы, але яны, як правіла, ня зменныя па складзе. У І. Шыценкава гэта ўнісон домраў, П. Нечепарэнка — ўнісон балалаек. Чым абумоўлена разнастайнасць складу вашых калектываў: асаблівае рэпертуару ці кантынгентам студэнтаў вашага класа на дадзены момант?

— Склад ансамбля вызначаецца яго прызначэннем, залежыць ад таго, дзе, на якім

сцежэ яму давядзецца выступаць. Так, напрыклад, змешаны ансамбль «Эстафета» мог забяспечыць два аддзяленні канцэрта на любой канцэртнай пляцоўцы незалежна ад наяўнасці фартэпіяна. Гэты мабільны калектыў аднолькава добра гучаў і ў сельскіх клубах, і ў заводскіх цэхах, і на камсамольска-маладзёжных будоўлях.

Аднародны ансамбль домраў больш акадэмічны і прызначаны для большых сцен і канцэртных залаў, дзе трэба ўшмаг разоў узмацніць аднародны тэмбр інструмента.

Дуэт домраў Алы Сакалоўскай і Алены Петрашэвіч, разам з фартэпіяна і ўдарнымі — Тамарай Васілевічскай і Уладзіславам Зайцам рыхтуюцца да II тура VIII Усесаюзнага конкурсу артыстаў эстрады.

— «Народнікі» ў эстрадным конкурсе!..

— Так, а што рабіць, калі конкурсы выканаўцаў на народных інструментах — даволі рэдкая з'ява ў нашым музычным жыцці? Мне прыемна паведаміць, што ў гэтым накірунку ў нас у рэспубліцы акрэсліўся пэўны зрух, і ў 1987 годзе плануецца правядзенне Рэспубліканскага конкурсу выканаўцаў народна-інструментальнага жанру імя І. І. Жыноўіча. «Народнікі» з неярпліваею цікавасцю сваёй «зорнай гадзіны», калі можна будзе весці спаборніцтва на роўных. А пакуль што мы вымушаны «апрацаваць» ў адзін эстраднага жанру, падбіраючы адпаведную праграму. Да кожнага тура, а такія конкурсы, як правіла, праводзяцца ў тры туры, мы рыхтуем некалькі твораў, але, зыходзячы з рэгламенту конкурсу (кожнаму ансамблю для выступлення адводзіцца 20 хвілін), стараемся паказаць самае лепшае і цікавае. Для II тура мы выбралі «Лірычную» Я. Глебава, «Частушку» А. Цыганкова і «Венецыянскі карнавал» Н. Паганіні ў апрацоўцы М. Марэцкага.

— Ну што ж, жадаю вам і вашаму ансамблю поспеху на гэтым конкурсе і дзякую за гутарку.

Гутарку вяла
Ларыса ТАІРАВА